

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 317/2018 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 25/2018 vp

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:

- hallitusneuvos Tommi Parkkola, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Risto Sakki, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Vesa Kahilampi, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Anne Vainio, maa- ja metsätalousministeriö
- johtaja Lea Mäntyniemi, Finanssiala ry
- johtaja Timo Sipilä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Verojaosto on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Verohallinto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annettua lakia.

Valiokunnan mietintö VaVM 36/2018 vp

Lakia muutettaisiin siten, että satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutukset vapautettaisiin vakuutusmaksuverosta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa vuoden 2027 loppuun.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muutettuna. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitystä muutettavaksi siten, että vakuutusmaksuveron vapautus koskee myös eläintautivakuutuksia.

Esityksen taustaa

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutukset vapautetaan vakuutusmaksuverosta vakuutus pohjaisen satovahinkojärjestelmän käyttöönoton edistämiseksi. Vapautus on määräaikainen, ja se on voimassa vuoden 2027 loppuun. Esitys pohjautuu elokuussa 2018 pidetyn budjettiriihen yhteydessä tehtyyn hallituksen päätökseen.

Suomessa siirryttiin vuoden 2016 alusta satovahinkojen korvaamisessa lakiperusteisesta valtion rahoittamasta korvausjärjestelmästä vakuutus pohjaiseen järjestelmään. Vakuutus tuotteiden kehittämiseen ja markkinoiden luomiseen mahdollisesti tarvittavan julkisen tuen rahoittamisesta tehtiin linjaukset satovahinkolain muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä sekä maa- ja metsätalous valiokunnan asiaa käsitelleessä mietinnössä (MmVM 19/2013 vp — HE 143/2013 vp).

Valtiovarainvaliokunta on niinkään mietinnöissään (VaVM 2/2018 vp ja VaVM 22/2018 vp) pitänyt tärkeänä, että satovahinkojen korvaamiseen on luotava tavalla tai toisella hyväksyttävä ja toimiva malli. Olisi pyrittävä eroon epätäydellisistä kohdentuvista Suomen energia- ja ilmastotavoitteiden vastaisista kertaluontoisista satovahinkokorvauksista. Se toisi varmuutta myös uusiutuvan energian investoinneille ja lisäisi nuorten luottamusta alaan kasvavien ilmatoriskien olosuhteissa. Pysyvässä ratkaisussa voitaisiin huomioida yksittäisiä ratkaisuja paremmin myös veropohjan turvaamisen tarve ja toimeenpanosta aiheutuvien hallinnollisten kustannusten kohtuullisuus.

Valiokunnan yleisarvio

Vuosien 2017 ja 2018 poikkeukselliset sääolosuhteet osoittivat, ettei käyttöönotettu vakuutus pohjainen satovahinkojen korvausjärjestelmä ole vielä toimiva. Poikkeuksellisten sääilmiöiden varalle hankittavia satovahinkovakuutuksia on tarjonnut ainoastaan kaksi suomalaista vakuutusyhtiötä, ja vuonna 2018 peltoalasta oli vakuutettuna vain noin yksi prosentti. Kasvintuhoojavahinkojen varalle Suomessa ei ole nykyisin tarjolla lainkaan vakuutuksia. Syynä vakuutusten vähäiselle kysynnälle on mainittu mm. se, että vakuutus tuotteet eivät ole vastanneet viljelijöiden tarpeita, koska esimerkiksi niiden kattavuus on ollut suppea. Toisaalta vähäinen kysyntä ei ole kannustanut myöskään vakuutus tarjonnan lisäämiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 36/2018 vp

Valiokunta katsoo, että satovahinkojen korvauksissa tulee päästä pysyvään ratkaisuun. Käsitellyssä olevalla hallituksen esityksellä pyritään tulemaan yrittäjää vastaan sellaisten riskien osalta, joihin hän ei voi itse vaikuttaa ja joilla kuitenkin on merkittävä vaikutus elinkeinon harjoittamisen edellytyksiin. Toimivassa vakuutuspohjaisessa järjestelmässä vakuutuksia voidaan kehittää kysyntää vastaavaksi valtion korvausjärjestelmää joustavammin ja lisäksi viljelijä osallistuu vakuutusmaksun muodossa järjestelmän kustannuksiin. Esitystä puoltaa myös se, että edistämällä vakuutuspohjaisen järjestelmän toimivuutta vähennetään valtion jälkikäiteisten tukitoimien tarvetta satovahinkojen korvaamisessa.

Valtiontalouden kokonaisuuden kannalta valiokunta pitää siten hallituksen esitystä hyvin perusteltuna, vaikka esitys merkitseekin poikkeusta vakuutusmaksuverolain nykyiseen rakenteeseen. Valiokunta toteaa lisäksi, että esitetty reaaliaikainen suora verovapaus edistää todennäköisesti paremmin vakuutusten ottamista kuin vaihtoehtoisesti harkittu viiveellä maksettava palautus. Suoraa verovapautta puoltaa myös siitä aiheutuvat huomattavasti pienemmät hallinnolliset kustannukset.

Vakuutusmaksuveron poistamisen oletetaan laskevan vakuutusten hintoja ja lisäävän niiden kysyntää. Hintaa voi myös alentaa kysynnän kasvusta johtuva vakuutuksenottajien määrän kasvu. Kysynnän kasvu jäänee kuitenkin vähäiseksi johtuen järjestelmän kehittymättömyydestä ja markkinaolosuhteiden ennakoimattomuudesta. Tutkimusten mukaan veronalennus ei myöskään yleensä siirry hintoihin täysimääräisesti ja vaarana on, että osa veronalennuksesta hyödyttäisi ainoastaan vakuutusyhtiöitä.

Verovapautuksen siirtyminen vakuutusten hintoihin pyritään hallituksen esityksen mukaan varmistamaan esityksen määräaikaisuudella ja vakuutusten hintojen seurannalla. Esitykselle asetettujen muiden tavoitteiden toteuttamiseksi on valiokunnan mielestä tarpeen lisäksi seurata myös vakuutusten tarjonnan ja kysynnän kehitystä.

Hallituksen esityksen mukaiselle toimenpiteelle on saatu maa- ja metsätalouden ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella komission hyväksyntä joulukuussa 2018. Näin ollen myöskään tältä osin ei ole esteitä ehdotettavalle uudelle EU:n sääntelyn mukaiselle valtioneuvelle. Toimenpiteen arvioidaan vaikuttavan valtion vuosittaiseen verotuottoon satovahinkovakuutusten verovapauden osalta enintään 1—2 milj. euroa ja kasvintuhoojavakuutusten osalta noin 0,5 milj. euroa.

Eläintautivakuutukset

Maa- ja metsätalousvaliokunta nosti lausunnossaan (MmVL 25/2018 vp) esiin eläintautivakuutukset ja totesi, että myös niiden osalta tulee ryhtyä toimiin vakuutusmaksuveron poistamiseksi. Erityisesti salmonellan varalle otettujen ryhmävakuutusten mukaiset korvaukset ovat lausunnon mukaan saavuttaneet ja saavuttamassa korvauksille asetetun ylärajan ja vakuutusten tulevaisuus on epävarma. Myös valtiovarainvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa tuotiin esiin vastaavaa huolta eläintautivakuutusten jatkosta.

Tarttuvien eläintautien ehkäisy alkutuotannossa on oleellinen osa elintarviketurvallisuuksi ja kansanterveyden suojaa, koska osa taudeista voi levitä myös eläimistä ihmisiin. Kattava vakuutus-suoja edistää yksittäisten vahinkojen rajaamista ja estää siten tautien leviämistä elintarviket-

Valiokunnan mietintö VaVM 36/2018 vp

juun tai muihin tuotantoyksiköihin. Erityisesti ryhmävakuutusten avulla vakuutuksille saadaan hyvää kattavuutta. Lisäksi vakuutuksiin liittyvät suojaohjeet kannustavat ja edistävät tautiriskien hallintaa.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että maatalojen kasvavaan eläintautiriskiin suhtaudutaan vakavasti ja toteaa, että eläintautivakuutukset ovat yksi keskeinen keino ennaltaehkäistä mahdollisia tautitapauksia ja niiden laajentumista epidemioiksi. Eläintautivakuutusten laaja käyttö ja kattavuus tulee näin ollen varmistaa. Eläintautien ennaltaehkäisemisessä onnistuminen vaikuttaa oleellisesti myös huoltovarmuuteen ja elintarvikkeiden vientiin. Valiokunta katsoo lisäksi, että erityisesti vallitsevassa maatalouden heikossa kannattavuustilanteessa myös eläintautivakuutusten ottamista tulee helpottaa laajempien ongelmien välttämiseksi.

Edellä mainituista syistä valiokunta ehdottaa hallituksen esitystä muutettavaksi siten, että vakuutusmaksuveron vapautus koskee myös eläintautivakuutuksia. Hallituksen esityksessä mainittujen perusteluiden mukaisesti muutos on katsottava EU:n sääntelyn mukaiseksi valtiontueksi, joten sen toimeenpano edellyttää EU:n komission hyväksyntää. Ryhmäpoikkeusasetuksen artiklan 28 perusteella on kuitenkin syytä olettaa, että tuki on mahdollinen myös eläintautivakuutuksille. Valiokunnan ehdottamasta muutoksesta aiheutuvan vuosittaisen verotuoton menetyksen arvioidaan olevan noin 700 000 euroa. Verovapautuksen siirtyminen hintoihin tulee pyrkiä varmistamaan samaan tapaan kuin satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutusten osalta edellä on todettu.

Voimaantulosäännös

Satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutusten osalta lain on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian. Eläintautivakuutusten osalta voimaantulo edellyttää kuitenkin vielä EU:n komission hyväksynnän. Tältä osin lain voimaantulon ajankohta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Laki on kokonaisuudessaan voimassa vuoden 2027 loppuun.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Lakiehdotus

5 §. Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 2 momentti, jossa säädetään, että myös eläintautivakuutussopimukseen perustuva vakuutusmaksu on verosta vapaa.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa, että voimaantulosäännökseen lisätään uusi 2 momentti, jossa mainitaan, että eläintautivakuutussopimusten osalta voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetus voidaan antaa, kun muutokseen on saatu EU:n komission hyväksyntä. Myös eläintautivakuutussopimusten osalta laki on määräaikainen ja voimassa vuoden 2027 loppuun saakka.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö VaVM 36/2018 vp

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 317/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään väliaikaisesti eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annettuun lakiin (664/1966) siitä lailla 774/2016 kumotun 5 ja 6 §:n tilalle uusi 5 ja 6 § seuraavasti:

5 §

Verosta vapaa on vakuutusmaksu, joka perustuu satovahinkovakuutus sopimukseen tai maatalouden alkutuotannon kasvintuhoojavakuutus sopimukseen.

Verosta vapaa on myös vakuutusmaksu, joka perustuu eläintautivakuutus sopimukseen. (Uusi 2 mom.)

Verovapauden edellytyksenä on, että maatalouden harjoittajan palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja maatalouden harjoittajan vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa.

Verovapaus ei koske vakuutusmaksua, jos maatalouden harjoittaja on tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 1 artiklan 4 kohdan c alakohdassa tarkoitetulla tavalla taloudellisesti vaikeuksissa tai maatalouden harjoittajaa koskee mainitun artiklan 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettu Euroopan komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys, jossa tuki on julistettu sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi.

Maatalouden alkutuotannolla tarkoitetaan tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 702/2014 määriteltyä tuotantoa.

Pykälässä tarkoitettuun tukeen sovelletaan eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annettua lakia (300/2001).

6 §

Verovelvollisen tulee vuosittain ilmoittaa Verohallinnolle 5 §:n mukaisista vakuutus sopimuksista seuraavat tiedot:

- 1) vakuutus enantajan nimi ja tunniste;
- 2) vakuutus enottajan nimi ja tunniste;
- 3) vakuutus enottajan yritystyyppi;
- 4) alue, jolle vakuutus enottaja on sijoittautunut;

Valiokunnan mietintö VaVM 36/2018 vp

- 5) vakuutuksenottajan toimiala;
- 6) vakuutusmaksun määrä;
- 7) vero, joka olisi ollut suoritettava, jos vakuutusmaksu olisi verollinen.

Tiedot on ilmoitettava 5 §:n 4 momentissa tarkoitetun komission asetuksen (EU) N:o 702/2014 9 artiklan mukaisen julkaisuvelvollisuuden toteuttamiseksi.

Verovelvollisen on ilmoitettava viipymättä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen muuttumisesta Verohallinnolle.

Tiedot merkitään Verohallinnon ylläpitämään rekisteriin. Rekisteriin voidaan tehdä merkintä myös muusta tukeen vaikuttavasta seikasta.

Verohallinto voi antaa tarkempia määräyksiä annettavista tiedoista tuen myöntämistä, valvomista ja tietojen julkaisemisesta varten sekä tietojen ilmoittamismenettelystä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa vuoden 2027 loppuun.

5 §:n 2 momentti tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana ja on voimassa vuoden 2027 loppuun. (Uusi 2 mom.)

Lakia sovelletaan sellaiseen vakuutusmaksuun, joka maksetaan lain voimassaoloaikana alka-valta vakuutuskaudelta.

Helsingissä 22.2.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Timo Kalli kesk
varapuheenjohtaja Ville Vähämäki ps
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Kauko Juhantalo kesk
jäsen Toimi Kankaanniemi ps
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Mats Nylund r
jäsen Antti Rantakangas kesk
jäsen Eero Suutari kok
jäsen Maria Tolppanen sd (osittain)
jäsen Kari Uotila vas
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ozan Yanar vihr
varajäsen Lasse Hautala kesk
varajäsen Reijo Hongisto sin
varajäsen Riitta Myller sd (osittain)
varajäsen Eero Reijonen kesk

Valiokunnan mietintö VaVM 36/2018 vp

varajäsen Joonas Räsänen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mari Nuutila